

Začalo to Budvarem, výjimek v registru smluv ale přibývá. Zapoví možnost sledovat až tři čtvrtiny veřejných peněz

Rychlá novela zákona o registru smluv, kterou sepsal ministr zemědělství Marian Jurečka, měla jediný cíl – na poslední chvíli vyškrtnout pivovar Budvar ze seznamu institucí, které budou muset od letošního července zveřejňovat své kontrakty. Místo toho se nejspíš stane nástrojem, kvůli kterému poslanci registr výrazně omezí.

Zákonodárci Jurečkovu novelu projednají ve druhém čtení a k zákonu předloží řadu vlastních návrhů na výjimky především pro státem vlastněné firmy. "Kdyby všechny ty návrhy prošly, ze zákona by zůstalo jen bídné torzo," uvedl autor původního zákona Jan Farský (TOP 09 a Starostové).

Nejspornější nápady přitom mají podporu vlivného hospodářského výboru. Podle jeho členů napříč stranami má dostat výjimku nejen Budvar, ale také všechny ostatní státní podniky, tedy třeba Česká pošta, Lesy ČR, Diamo, Transgas nebo Státní tiskárna cenin. Smlouvy by nemusely zveřejňovat ani další obchodní společnosti, ve kterých stát drží většinu – například přepravci ropy Mero a Čepro, Český Aeroholding a další.

"Nevím, jestli si pan ministr Jurečka uvědomil, že otevírá Pandořinu skříňku. Ten kompromis, kterého sněmovna loni dosáhla, možná nebyl ideální, ale byl," kritizuje předseda výboru Ivan Pilný z ANO ministra zemědělství. Sám však přitom výjimky pro státní firmy na výboru podpořil. "Kam přijdu, tam si na to stěžují, chodí mi dopisy. Proto jsem to nakonec podpořil," dodává Pilný.

Podle Václava Zemana z iniciativy Rekonstrukce státu, která registr smluv dlouhodobě prosazuje, státními, krajskými či městskými firmami ročně proteče 270 miliard korun.

"Pokud budou z registru vyjmuty, nebude možné sledovat tři čtvrtiny z objemu veřejných peněz," vypočítává Zeman.

Poslanci ústavně právního výboru, který za projednání registru ve sněmovně zodpovídá, navrhli pro změnu výjimky pro státní zkušebny. Mírnější pravidla by platila také pro nemocnice při nákupu léků a zdravotnického materiálu a částečně i pro univerzity s výzkumnými ústavami. "Návrhy přijaté naším výborem jsou z mého pohledu spíše kosmetické," konstatuje předseda výboru Jeroným Tejc z ČSSD.

Registr smluv prošel teprve na konci loňského roku a platit by měl od letošního července. Část poslanců by nyní ráda jeho platnost odsunula až na červenec 2017. Je však velmi nepravděpodobné, že by změny stihli protlačit sněmovnou, Senátem i přes prezidenta během měsíce. "Když to půjde hodně dobře, může novela platit od září tohoto roku," odhaduje Farský.

V praxi ale firmy budou moci smlouvy dál tajit i po 1. červenci. Sankce pro nezveřejněné smlouvy začnou platit až za rok, ať už aktuální hlasování ve sněmovně dopadne jakkoliv – jde o odklad, který si poslanci prosadili už loni. Firmy tak budou mít dost času vyčkat, zda je poslanci nestihnou ze seznamu ještě vyškrtnout.

Šanci mají kromě státních podniků také Česká televize, Český rozhlas nebo banky s účastí státu, které by nemusely zveřejňovat úvěrové smlouvy. Naopak lidovec Jan Bartošek chce registr smluv rozšířit – nově by podle něj měla platit povinnost zveřejnit smlouvy nejen mezi příjemcem a poskytovatelem dotací, ale také mezi příjemcem dotace a dodavatelem.

Stejně tak by nově měly smlouvy zveřejňovat všechny neziskové organizace, které čerpají z veřejných peněz alespoň dva miliony korun ročně. "Podle Centrální evidence dotací činí průměrná výše dotace 1,5 milionu korun. Díky limitu dva miliony korun tak nebudou administrativně zatěžovány zejména menší nevládní organizace," vysvětluje Bartošek svůj návrh.